

Баймуратов М. О.,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри політичних наук та права
Південноукраїнського національного педагогічного
університету ім. К.Д. Ушинського, Заслужений діяч науки і техніки України,
член Науково-методичної ради при Конституційному Суді України

Кофман Б. Я.,

доктор юридичних наук, старший дослідник,
професор кафедри права, політології та міжнародних відносин
Університету імені А. Нобеля, Заслужений юрист України

ТЕРИТОРІАЛЬНО-НОРМАТИВНИЙ ПРОСТІР МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВОВОГО ЛОКАЛЬНОГО ПРОСТОРУ

1. В умовах становлення, розвитку та вдосконалення феноменології демократичної правової державності, що територіально виникає, існує та функціонує в межах відповідної суверенної держави, об'єктивно виникають і посилюються перманентні парадемократичні та метадемократичні процеси тактичної та стратегічної властивості, що стимулюють профільну феноменологію, підкреслюючи її потенційні перспективні можливості та нові форми взаємодії: а) акторів, причому не тільки внутрішньодержавних відносин, що знаходяться у субординаційному, координаційному і реординаційному підпорядкуванні між собою в межах національного конституційного і адміністративного права, що регламентують найважливіші суспільні відносини, які реалізуються на території держави, особливо у розумінні комунікації суб'єктів публічної влади та реалізації їх компетенційних повноважень, а й б) акторів міжнародно-правових відносин, що вступають на засадах суверенітету і рівності у міжсуб'єктну взаємодію на засадах основоположних принципів і норм загального міжнародного права, – отже, як результат, – в) саме так й виникає стійка та перспективна тенденція глобальної властивості щодо інтернаціоналізації конституційного правопорядку держав та конституціоналізації загального міжнародного права (міжнародне публічне право + міжнародне приватне право) [1, с. 12-13], причому, г) саме вона викликає до життя низку феноменологічних явищ, що фактично розширюють кордони і можливості взаємодії різних правових систем, що мають держави, а також

глибоку взаємодію національного, насамперед конституційного, і загального міжнародного права, причому г') наведена стратегічна тенденція скерована на посилення територіального суверенітету держав, й одночасно, формування їх інтеграційної взаємодії.

До таких феноменологічних явищ, безумовно, відноситься місцеве самоврядування (далі – МСВ), як: а) природна сфера життєдіяльності конкретної людини та її груп і асоціацій, що розташована на відповідній території держави та в межах якої вказані індивідуальні і колективні суб'єкти здійснюють свій життєвий цикл (територіально-екзистенційний чинник. – Авт.); б) ведуча форма самоорганізації людини в межах існуючої людської цивілізації на локальному рівні функціонування соціуму (інтегративний чинник. – Авт.); та в) створений цим найважливішим політико-правовим інститутом територіально-нормативний (правовий) простір локальної демократії (просторово-нормативний чинник. – Авт.).

2. У вузькому розумінні територіально-нормативний (правовий) простір МСВ може бути визначений як сфера регламентації юридичними нормами моделей: а) самоорганізації членів територіальної громади (далі – ТГ) на відповідній території її історичного існування, функціонування і розвитку (комунікативно- чинник), б) компетенції органів місцевого самоврядування (далі – ОМСВ) (управлінсько-телеологічний чинник), в) повноважень інших його суб'єктів та органів у межах території функціонування ТГ й конкретного історичного часу (територіально-темпоральний чинник), г) формування правового положення різноманітних об'єктів інфраструктури ТГ, що створюються та використовується нею для свого існування та належного функціонування (територіально-інфраструктурний чинник), а також в умовах правової глобалізації – г') формуванням системи міжнародного співробітництва територіальних громад та ОМСВ, що діють від їх імені та в їх інтересах, з муніципальними органами зарубіжних держав, їх національними та міжнародними об'єднаннями (асоціаціями) та іншими суб'єктами політичної,

економічної, соціальної та культурологічної спрямованості (міжнародно-комунікаційний чинник).

Своєю чергою, профільний простір МСВ в широкому розумінні може бути визначений як: а) сфера нормативної регламентації і регулювання ТГ (визначально-суб'єктний чинник), б) сфера нормативної регламентації і регулювання ОМСВ, інших суб'єктів системи МСВ, сформованих безпосередньо самою ТГ (представницькі ОМСВ, інститут голів громад) та від її імені (виконавчі ОМСВ) (виконавчо-управлінський чинник), в) з метою виникнення, існування, функціонування та реалізації системи екзистенційних локальних інтересів та потреб на відповідній території держави, в межах існування конкретної ТГ (аксіологічно-праксеологічний чинник), г) при цьому така система екзистенційних локальних інтересів та потреб ТГ та її членів-жителів, – не суперечить інтересам та законодавству держави (синергічно-телеологічний чинник), д) в умовах правової глобалізації такий правовий простір МСВ трансформується в простір дії не тільки національних правових нормативів, а й в простір формування, розвитку й вдосконалення міжнародних правових стандартів МСВ, що базуються на міжнародній договірній основі, тобто фіксуються у міжнародних багатосторонніх міждержавних угодах, та запозичуються національними правовими системами за допомогою механізму національної імплементації норм міжнародного права (міжнародно-стандартизований чинник). Саме це дозволяє стверджувати про розширення та розповсюдження правового простору МСВ не тільки на конкретну державу, а і на їх групи та асоціації. Системний аналіз наведених чинників свідчить, що основоположною їх ознакою виступає територія існування ТГ, що, безумовно і насамперед, є частиною території конкретної держави.

3. Звідси, територіально-нормативний (правовий) простір МСВ виступає як соціальний, політико-правовий феномен, – який виникає внаслідок синергічно скерованої телеологічно-обґрунтованої діяльності як держави (державна муніципальна правова політика), так й суб'єктів локального соціуму (програми становлення і розвитку ТГ, в тому числі і об'єднаних), що здійснюється на

відповідній території конкретної суверенної держави в межах існування відповідної ТГ, – шляхом формування його нормативно-суб'єктної, нормативно-об'єктної і нормативно-просторової бази (обов'язково ще треба додати – нормативно-технологічну, нормативно-діяльнісну і нормативно-логістичну бази, що є складовою наведеної бази-системи), з метою вирішення екзистенційних питань існування та функціонування ТГ та її членів. Отже, саме тому територіально-нормативний (правовий) простір МСВ, включаючи й його конституційно-правовий простір (див. ст. ст. 5, 7, 92, розд. XI Конституції України [2]) виникає, формується, існує та функціонує як простір формування, реалізації конституційно-правового статусу людини (особистості) і громадянина, охорони та захисту прав людини [3, с. 24] і одночасно, враховуючи проєвропейські намагання України, її активну участь у європейській інтеграції, зокрема й в побудові та легалізації системи локальної демократії та міжмуніципального співробітництва на своїй території, у міжнародно-регіональному договірно-правовому будівництві в сфері локальної і регіональної влади [4] – виступає як складова частина європейського правового локального простору.

Список використаної літератури

1. Львова Є.О. Глобальний конституціоналізм: теоретичні підходи та правові виклики до формування: автореферат дисертації доктора юрид. наук. Спеціальність: 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право. Київ: НАУ, 2020. 32 с.
2. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Баймуратов М.О., Кравець О.О. Роль юридичної служби органу місцевого самоврядування в формуванні та функціонуванні правового простору локальної демократії: монографія. Одеса: Фенікс, 2018. 328 с.
4. Баймуратов М.О. Міжнародне співробітництво органів місцевого самоврядування України: монографія (репринтне видання дисертаційного дослідження). Дніпро: Інновація, 2021. 314 с.